

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการความรู้ของรูปแบบการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ (2) สร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของรูปแบบการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ (3) ประเมินรูปแบบการจัดการความรู้รูปแบบการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการความรู้ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีขั้นตอน ดังนี้

1. ค้นหาข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ องค์การแห่งการเรียนรู้ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาสร้างแบบสอบถาม เพื่อคัดเลือกรายการการจัดการความรู้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

2. คัดเลือกรายการการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 40 แห่ง โดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง มีขั้นตอนการคัดเลือก มีดังนี้

2.1 กำหนดให้ภูมิภาคทั้ง 5 ภูมิภาค เป็นช่วงชั้นในการสุ่ม (stratified random sampling) ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคใต้ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคกลาง และมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์

2.2 วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) มหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละภูมิภาค ได้คัดเลือกจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 5 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

2.3 เลือกผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นคณะกรรมการการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ทั้ง 5 แห่ง โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purpose sampling) โดยต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวนแห่งละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน และสามารถที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยราชภัฏได้เป็นอย่างดี โดยพิจารณาจากเกณฑ์ และคุณสมบัติ ดังนี้ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป มีประสบการณ์การปฏิบัติงานการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอย่างน้อย 5 ปี และดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ อย่างน้อย 2 ปี

ตาราง 1

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏ	กลุ่มตัวอย่าง
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	5
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	5
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	5
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	5
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	5
รวม	25

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง มีจำนวน 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการความรู้ เป็นคำถามปลายปิด เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับสภาพส่วนประกอบของการจัดการความรู้ เป็นคำถามปลายปิด เป็นชนิดมาตรส่วนประมาณค่า (rating scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

สำหรับการกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของคะแนน คือ ถ้าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของคณะกรรมการการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีค่าตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป หรือระดับมากถึงมากที่สุด ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ ค่าเฉลี่ยที่มากกว่า 3.50 ขึ้นไป

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับปัญหาการจัดการความรู้ เป็นคำถามปลายปิด เป็นชนิดมาตรส่วนประมาณค่า (rating scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเป็นคำถามปลายเปิด

4. เมื่อผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง พร้อมนำข้อแก้ไขมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อประสานงาน และดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเองตามข้อคำถามที่กำหนดไว้ในแบบสอบถาม มีระยะเวลาดำเนินการสัมภาษณ์ระหว่างวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2554 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2554

6. การตรวจสอบ และวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ และสรุปผล

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบจำลองการจัดการความรู้ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ขั้นตอนนี้ เป็นการสร้างรูปแบบจำลองการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 โดยมีรายละเอียดการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 และแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการความรู้ ศึกษาจากตำรา เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศมาสังเคราะห์ เพื่อสรุปเป็นแนวทางสร้างรูปแบบจำลองการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

2. ร่างรูปแบบจำลองการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ จากข้อมูลการวิจัย
ในขั้นตอนที่ 1 และแนวคิดทฤษฎี

3. นำร่างรูปแบบจำลองการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ไปให้คณะกรรมการ
บริหารการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เลือกจาก 5 กลุ่มภูมิภาค มหาวิทยาลัยละ
2 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน วิพากษ์และเสนอแนะ พร้อมนำข้อแก้ไขมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในแบบประเมินความเหมาะสมในการนำไปใช้ของ
องค์ประกอบของร่างรูปแบบการจัดการความรู้เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า
(rating scale) 5 ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุดเหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง
เหมาะสมน้อย เหมาะสมน้อยที่สุด ส่วนประกอบที่ทำการประเมิน คือ (1) ส่วนนำ (2) รูปแบบ
การจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ (3) การนำรูปแบบไปใช้ การพิจารณาความสมบูรณ์
ของร่างรูปแบบ การกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของคะแนนความเหมาะสม คือ มีค่าตั้งแต่ 3.50
ขึ้นไป หรือระดับมากถึงมากที่สุด ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ ค่าเฉลี่ยที่มากกว่า 3.50 ขึ้นไป

5. ประเมินร่างรูปแบบการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยการนำไป
ทดลอง

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏโดยการทดลอง
มีรายละเอียด ดังนี้

1. เลือกมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นสถาบันในการทดลองรูปแบบจำลอง
การจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพราะเป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบมีส่วนร่วม
ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลในองค์กรเป็นสำคัญ

2. การดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการวิจัยทดลอง (experimental research)
โดยมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

กลุ่ม	ประเมินตนเอง ก่อนการทดลอง	การทดลอง	ประเมินตนเอง หลังการทดลอง	ประเมินตนเอง หลังทดลอง ผ่านไป 8 สัปดาห์
R _{EX}	O ₁	X	O ₂	O ₃

เมื่อ

R_{EX} หมายถึง กลุ่มการทดลอง

X แทน รูปแบบการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

O₁ แทน ผลการประเมินตนเองก่อนทดลอง

O₂ แทน ผลการประเมินตนเองหลังทดลองสิ้นสุด

O₃ แทน ผลการประเมินตนเองประเมินตนเองหลังทดลองผ่านไป 8 สัปดาห์

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้รูปแบบ

3.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ คณบดี รองคณบดี อาจารย์ เจ้าหน้าที่ ปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 1,581 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองคั้งนี้ คือ ชุมชนนักปฏิบัติ ประกอบไปด้วย คณบดี รองคณบดี อาจารย์ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง (purpose sampling) จาก 4 กลุ่ม มีจำนวน 40 คน ที่มีลักษณะ ดังนี้ (1) มีประสบการณ์การทำงานการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา อย่างน้อย 2 ปี (2) เป็นสมาชิกชุมชนนักปฏิบัติ (3) วุฒิการศึกษา จบปริญญาตรีขึ้นไป (4) ปฏิบัติงานอยู่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา อย่างน้อย 2 ปี และ (5) สมัครงใจ และเต็มใจเข้าร่วมในงานวิจัย

4. การประเมินตนเองก่อนทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยใช้แบบประเมินตนเอง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียน การสอน ด้านการวิจัย และสร้างองค์ความรู้ ด้านบริการวิชาการ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และทรัพยากรการเรียนรู้

5. ทดลองรูปแบบการจัดการความรู้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน ในระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2554 ระยะเวลาในการทดลอง 60 วัน โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

6. การประเมินตนเองหลังการทดลองสิ้นสุด ประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียน การสอน ด้านการวิจัย และสร้างองค์ความรู้ ด้านบริการวิชาการ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และทรัพยากรการเรียนรู้

7. ประเมินตนเองหลังการทดลองผ่านไป 8 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย ในขั้นตอนที่ 3 มีดังนี้

1. แบบประเมินตนเองก่อน และหลังการทดลองเกี่ยวกับความรู้ 4 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียน การสอน ด้านการวิจัย และสร้างองค์ความรู้ ด้านบริการวิชาการ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และทรัพยากรการเรียนรู้ มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1.1 สร้างแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับองค์ความรู้ เป็นแบบประเมินมาตราส่วน ประเมินค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด สำหรับการแปล ความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

4.50-5.00 หมายถึง มากที่สุด

3.50-4.49 หมายถึง มาก

2.50-3.49 หมายถึง ปานกลาง

1.50-2.49 หมายถึง น้อย

1.00-1.49 หมายถึง น้อยที่สุด

1.2 นำแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับองค์ความรู้ทั้ง 4 ด้าน เสนอให้คณะกรรมการ- ที่ปรึกษาคุษนิพนธ์ตรวจ แล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

1.3 นำประเมินตนเองเกี่ยวกับองค์ความรู้ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพรายข้อ และ ทั้งฉบับ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

1.4 หาคุณภาพของแบบประเมินโดยการหาอำนาจจำแนกรายข้อค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา (α -coefficient) ตามวิธีของ Cronbach โดยพิจารณาจากค่า Item Total Correlation ทุกข้อมีค่าตั้งแต่ 0.2 ซึ่งถือว่ามีความหมายสูงใช้ได้ และค่าเชื่อมั่น 0.8 ขึ้นไป (บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร, 2550, หน้า 240)

ตาราง 2

ผลค่าความอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับองค์ความรู้

รายการ	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเชื่อมั่น
ด้านการจัดการเรียนการสอน	0.383-0.73	0.85
ด้านการวิจัย และสร้างองค์ความรู้	0.329-0.749	0.87
ด้านบริการวิชาการ	0.631-0.773	0.88
ด้านบริการวิชาการ	0.355-0.746	0.85

2. แบบประเมินความพึงพอใจของรูปแบบการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัย มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.1 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจของรูปแบบการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัย เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.2 นำแบบประเมินความพึงพอใจของรูปแบบการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัย เสนอให้คณะกรรมการที่ปรึกษาคณาจารย์ตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2.3 นำแบบประเมินความพึงพอใจของรูปแบบการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัย ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยจำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพรายข้อ และทิ้งฉบับ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

2.4 คุณภาพของแบบประเมินความพึงพอใจของรูปแบบการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัย โดยการหาอำนาจจำแนกรายข้อ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าอำนาจจำแนก Item Total Correlation 0.41-0.74 และได้ค่าความเชื่อมั่น 0.82 จัดว่าเป็นข้อคำถามที่ยอมรับได้ ดังนี้ (บุญใจ ศรีสติฉิย่นรากร, 2550, หน้า 240)

ตาราง 3

ผลค่าความอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับความพึงพอใจ

รายการ	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเชื่อมั่น
แบบประเมินความพึงพอใจของรูปแบบการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัย	0.41-0.74	0.82

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง กับหลังจากสิ้นสุดการทดลอง โดยใช้สถิติ t test แบบ dependent

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้ ของการจัดการความรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏระหว่างคะแนนเฉลี่ยหลังสิ้นสุดการเข้ารับการทดลองทันทีกับหลังจากการทดลองผ่านไป 8 สัปดาห์ โดยใช้สถิติ t test แบบ dependent เพื่อตรวจสอบความคงทนของความรู้

5. กำหนดเกณฑ์ในการตัดสินประสิทธิภาพของรูปแบบกระบวนการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีดังนี้

5.1 ผลการประเมินตนเองเกี่ยวกับองค์ความรู้ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวิจัย และสร้างองค์ความรู้ ด้านบริการวิชาการ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และทรัพยากรการเรียนรู้ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 ผลการประเมินความพึงพอใจรูปแบบการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 3.5 ทุกประเด็นในการประเมิน

5.3 ผลการประเมินตนเองเกี่ยวกับองค์ความรู้ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวิจัย และสร้างองค์ความรู้ ด้านบริการวิชาการ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และทรัพยากรการเรียนรู้ หลังการทดลอง 8 สัปดาห์ สูงกว่าหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นการทดสอบความคงทนของรูปแบบการจัดการความรู้